

WORM

Open City

Meerjarenbeleidsplan 2021-2024

Gemeente

Rotterdam

Het is een soms wat ongemakkelijk onderwerp, maar daarom niet minder belangrijk: de rol van vrouwen in de pop. Of liever gezegd: de soms wat ondergeschikte rol van vrouwen in de pop. En vooral ook in de dance, van oudsher nog meer een mannendomein.

Op Lowlands moet je in de grootste tent Alpha, en dus bij de zoekers naar de vrouwen. Alleen Dua Lipa (Alpha) treedt aan tussen

mannenacts. Toch een beetje pijnlijk. Maar Lowlands

probeert iets goed te maken door 's nachts veel opkomende vrouwelijke dj's te programmeren.

En als ze allemaal afloopt op bijvoorbeeld vrijdagochtend tot aan de ochtendschemering, dan weet je ook dat ze niet staan te boek omdat ze vrouw zijn, gewoon omdat ze goed zijn. Zoals we al eerder zagen: een ongemakkelijk onderwerp.

In de kleine maar erg interessante (en stampvolle) dancetent X-ray zijn er een paar terretjes, bij de Amerikaanse Paolien alias Volvox. De New Yorkse draait keiharde en blikt op de toekomst die met hettetere en overstuurd technobool nog een tempo. In Volvox komt een genre dat wordt genoemd de wegwijzer, en dan is er om een stijl op te bouwen groovender geluid. Maar het is En dat maakt haar een beetje een kant bewonderenswaardig, anders zij is ook wel erg stijlvol, als of een gsm van een lichte en uitlopende dancenaar.

De decks worden in halfjaar overgenomen door de Amerikaanse dj Emerson, die tegenwoordig dj-residentie houdt in de Berlijnse Panorama Bar, naast de Nederlandse technogroothed Steff. Emerson draait een buigzamere set dan

constant
vanaf half
dj Ariana

al
en
Volvox

re
trek

of gemakkelij
op
daarom
alleen maar
smeekt
delang
re
is vrouw
Of lie
geëgd: de

ondergeschikt
rol van vrouwen
in de pop. En
vooral ook in de
dance, van ouds
nog meer een
mannendomein.

Op Lowlands
moet je in de
grootste tent
Alpha, en dus bij
headliners, zoeken
naar de vrouwen.

Alleen Dua Lipa
(Alpha) treedt aan, tussen

dertien mannenacts. Toch een beetje pijnlijk. Maar Lowlands probeert

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord - 5

1. WORM: profielschets - 7

Korte terugblik - 7

1.1 Missie - 8

1.2 Visie - 10

1.3 Artistieke propositie: 2021-2024 WORM Open City - 12

1.4 Ambities 2021 - 2024 - 14

2. Strategie - 19

2.1 WORM presenteert - 19

2.2 WORM produceert - 22

2.3 WORM ontwikkelt - 27

2.4 WORM werkt samen - 31

2.5 WORM vernieuwt - 34

2.6 WORM communiceert - 39

3. Organisatie - 45

4. Bijdrage aan gemeentelijke uitgangspunten 2021-2024 - 49

4.1 Inclusiviteit - 49

4.2 Innovatie - 51

4.3 Interconnectiviteit - 53

4.4 Codes - 54

4.4.1 Code Culturele Diversiteit en Inclusie - 54

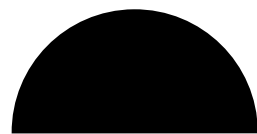
4.4.2 Fair Practice Code - 54

4.4.3 Governance Code Cultuur - 55

COLOFON - 59

“WORM is an absolutely wonderful place in which something is constantly happening. It’s like a small town in the city”.

VOORWOORD

Met veel plezier en trots presenteren we onze plannen voor Rotterdam voor het cultuurplan 2021-2024.

WORM heeft een stevige positie in de stad, het land en de wereld verworven als unieke eigenzinnige plek waar voorlopers en makers van nieuwe kunstvormen hun artistieke thuis vinden. We zijn trots op dit erfgoed en herkennen bij verschillende bewegingen in de huidige tijd eenzelfde energie, levenslust en een kritische, onafhankelijke mentaliteit.

Onder andere met steun van de gemeente Rotterdam hebben we de afgelopen periode onze ruimtes, ons programma, ons publiek, onze medewerkers en onze aanpak sterk kunnen ontwikkelen. Kenmerkend daaraan is de enorme diversiteit van onze producties en onze programma's - en daarmee van ons publieksbereik.

Een bepalend element hierin is de samenwerking die we aangaan met makers en culturele gemeenschappen, waarbij we ons richten op zowel Rotterdammers als kunstenaars uit de rest van de wereld. Hierbij leggen we de nadruk op cultuurvormen en verhalen, die nauwelijks plek hebben in het traditionele gesubsidieerde kunst- en cultuurscircuit. Dit levert een fantastische dynamiek aan producties en programma's, die we vaak tegelijkertijd in de ruimtes van WORM presenteren. Hierdoor ontstaat er een ecosysteem voor nieuwe, afwijkende, urgente, vitale cultuur. Door de goede samenwerking met lokale, nationale en internationale partners vindt deze cultuur steeds meer een plek, ook buiten WORM.

In november 2019 was de Russische kunstenaar/muzikant/performer Jenya Gorbunov resident in WORM. Hij maakte de volgende observatie, die wat ons betreft de spijker op de kop slaat:

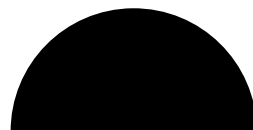
WORM is an absolutely wonderful place in which something is constantly happening, it's like a small town in the city. WORM very seriously fuels the creative potential of the Netherlands, participates in various initiatives and does everything with the soul. WORM does not look at you with a smart impregnable view, but it shows as much as possible what a free approach to creativity is. That is why the community consists not of 'underground' adherents, but simply of people who are open to everything new and have something to talk about.

In dit plan geven we eerst een profielschets van WORM en vertellen we over onze missie en visie. Vervolgens vertellen we over onze strategie, waarbij we ingaan op onze werkwijze, tot welke producties en programma's dat leidt en welke rol lokale, nationale en internationale samenwerking daarin speelt. Ook vertellen we over onze ambitie om als ontwikkelingstelling, onder andere met financiële steun van het rijk, onze ideeën over de productie, presentatie en distributie te realiseren. We sluiten dit deel af met een beschrijving van onze inspanningen op het gebied van marketing en communicatie. Na een korte beschrijving van onze organisatie richt het tweede gedeelte van ons plan zich op de gemeentelijke beleidsuitgangspunten inclusiviteit, interconnectiviteit en innovatie, en staan we stil bij de codes op het gebied van fair practice, diversiteit en inclusie en cultural governance.

*Namens iedereen in en rond WORM,
Janpier Brands
algemeen directeur*

A large circle filled with a pattern of small pink and black dots, serving as a background for the title.

1. WORM: profielschets

1. WORM: profielschets

Korte terugblik

WORM is van huis uit 'Instituut voor Avantgardistische Recreatie', een term die ons speelse karakter vat. Vanouds leidde dat tot een programmering waarin de afwijking als norm gold; in WORM was te zien en te horen wat elders niet te zien of horen was. WORM speelde daarmee in op een bestaande behoefte: een alternatief op het gangbare cultuuraanbod. Schaarste speelde daarbij een niet te onderschatten factor; de attentiewaarde van het programma ontleende z'n scherpte aan het gegeven dat er werd voorzien in programma's die elders in het geheel niet aan bod kwamen.

Ontwikkelingen op het gebied van digitalisering deden deze positie gaandeweg kantelen. In een ontsloten wereld waarin alle kennis voor iedereen binnen deelbaar handbereik ligt, vormt de avantgarde van gisteren de mainstream van vandaag, vaak in een tempo dat voorheen voor onmogelijk werd gehouden. Bijna alles kwam voortaan wel aan bod en voorheen onbeduidende culturele niches bleken in korte tijd garant te kunnen staan voor een heel eigen verdienmodel. Tegelijk veranderde de attentiewaarde van dit alles; die werd aanzienlijk minder, waarbij de leidende positie binnen de cultuursector verschoof van de gevestigde instituten -pers, opinieleiders, curatoren, programmeurs en zalen- naar de macht van het publiek, doorgaans verenigd binnen sociale media en blogsites.

Dat noopte tot aanpassingen, waar WORM als lerende organisatie al heel voortijdig werk van ging maken, door vanaf 2012 in te zetten op 'gedecentraliseerde curatorschap'. Vanaf dat moment werd WORM een cultuurhuis waarin een veelheid aan partners in staat werd gesteld programma's te presenteren en te ontwikkelen, vooropgesteld dat diezelfde programma's naar ons idee een interessante rol konden spelen in onze nog altijd levende ambitie om een alternatief op het bestaande cultuuraanbod te vormen. Deze decentralisering van de totstandkoming van producties en programma zijn wij 'netwerkpodium' gaan noemen, waarvoor we vanaf 2012 feitelijk de blauwdruk hebben gelegd en dat nu tot volle wasdom is gekomen.

Ons adaptieve vermogen werd daarbij in rap tempo beproefd en geprofessionaliseerd, waardoor we leerden met een nog steeds kleine kernorganisatie een grote hoeveelheid aan makers en disciplines aan ons te binden; we slaagden er in organisatie, gebouw en financiën zo in te richten dat we in staat zijn om binnen heel korte tijd in te spelen op het razendsnel veranderende cultuurlandschap dat onze tijd kenmerkt. De komst in 2016 van UBIK, onze zaal voor performance en theater, bleek in dat opzicht een profetische zet. De zaal geeft letterlijk en figuurlijk ruimte aan de makers van de nieuwe eeuw in een proces dat loopt van ideevorming tot prototype, van testfase tot uitvoering.

De basis voor onze manier van werken is in dat opzicht al in de voorbije jaren gelegd; we denken dat we daarmee bij uitstek in staat zijn om onze rol als cultuurhuis van de 21e eeuw met verve te spelen. We hebben een vitaal ecosysteem ontwikkeld dat zich met succes weet te onttrekken aan de conventies van de traditionele kunstinstellingen en blijven in dat opzicht een avantgardistisch instituut, waar we dingen op eigen kracht, voorwaarden en inzicht doen. In praktisch-programmatisch opzicht doen we dat met een mix van gevestigde waarden (talkshows, live optredens, clubnachten, filmvertoningen) die naam en reputatie bewezen hebben, in combinatie met een waaier aan nieuwe programma's die zich bij ons kunnen ontwikkelen. We zetten daarbij de komende jaren versterkt in op kennisoverdracht, omdat we denken dat we over een schat aan onvergeloofbare DIY-ervaring (programmatisch, beleidsmatig, financieel, technisch, productioneel en publicitair) te beschikken die jonge programmamakers de verdere weg kan wijzen. De erkenning voor ons idee over WORM als netwerkpodium wordt dan ook breed gedragen; zowel het Fonds voor Cultuurparticipatie als het Mondriaan Fonds ondersteunen ons omdat we geloofwaardig werk hebben weten te maken van onze grootstedelijke functie, waarbij de idee van WORM Open City een perfecte belichaming vormt voor een optimaal functionerend netwerkpodium.

1.1 Missie

WORM als een avant-garde beweging

We situeren ons als de ultieme testomgeving voor alternatieve kunstproductie, experimentele levensvormen en niet-academische kennisontwikkeling. Wij zijn een netwerkorganisatie op het snijvlak van (populaire) cultuur en (podium) kunst, gevoed door de interesse in de inspirerende, mooie, urgente, vitale, rauwe, weerbarstige en/of maffe shit waar onze medemens mee op de proppen komt. We zien de chaos die hiermee gepaard gaat niet als een probleem, maar we gebruiken het als energie voor actie.

Met een aanbod van betaalbare voorzieningen en een netwerk van lokale en (inter)nationale geestverwanten ondersteunen we eigenzinnige, onafhankelijke en onder-gerepresenteerde mensen in hun behoefte om te creëren en te presenteren. Wij hebben een inclusieve, horizontale en fluïde werkwijze. Hierbij hebben we aandacht voor culturele, artistieke, maatschappelijke, ecologische en economische ontwikkelingen.

1.2 Visie

WORM als cultuurhuis van de 21e eeuw

De cultuursector bevindt zich in een overgang van een traditioneel, op homogene disciplines en publieksbereik gebaseerde programmering, naar vloeibare, hybride en heterogene vormen van productie, programmering, presentatie en publieksbenadering. We zien dat de focus in de kunstwereld doorgaans nog ligt op canonieke, hoogwaardige, professionele kunst. Hierbij wordt de betekenis van 'hoogwaardig' en 'professioneel' bepaald door professionals in die sector. Het is een specialistische aangelegenheid met een aanzienlijke drempel, welke heeft geleid tot een selectieve praktijk. Tegelijkertijd lijkt de sector zich te realiseren dat verandering en vernieuwing noodzakelijk zijn, juist binnen de kunsten. Maar het is nog niet eenvoudig om deze verandering tot stand te brengen in een systeem dat zichzelf als maatstaf neemt.

Maatschappelijk zien we de rijkdom aan culturele diversiteit in de wereld, met een grote veelzijdigheid aan culturele uitingen die zich op formele, informele, analoge en digitale podia afspelen. Tegelijkertijd zien we versnippering van gemeenschappen, die in gelaagde en vaak kortstondig verweven informele netwerken eerder langs- dan met elkaar leven. Culturele identiteiten, plaatsen van handeling, vormen van samenwerking, kennisontwikkeling en sociale constellaties: alles verandert razendsnel, terwijl systemen zoals instituten en structuren zich nog nauwelijks hebben mee-ontwikkeld. We zien kortom een wereld met de behoefte aan ruimtes voor alternatieve vormen van cultuurproductie en -receptie en de noodzaak aan zichtbare bruggenbouwers die zich in deze ruimtes manifesteren.

De kunst - en cultuursector is er om de maatschappij te bevragen. WORM bevraagt ook de kunst - en cultuursector zelf. De noodzaak tot verandering, vernieuwing van disciplines en verschuiving van norm en macht wordt al breed herkend. WORM heeft door haar in jaren ontwikkelde werkwijze een structuur en omgeving ontwikkeld die open staat voor en aanjaagt tot verandering en vernieuwing. Waar andere mensen, disciplines, verhalen en werkwijzen aan bod komen en waar het gaat over de kwaliteit van het leven.

1.3 Artistieke propositie

2021-2024: WORM Open City

WORM baseert haar inhoudelijke en organisatorische keuzes op een integrale en verbindende thematiek. Van WORM als lerende omgeving in de Parallele Universiteit (2013 - 2014) en het Eurofuturisme (2015 - 2016) waarin wij zonder de canon een idee over kunst ontwikkelden tot Avantgardistic State (2017 - 2018) waarmee we onszelf als een rekrutering- en trainingsfaciliteit voor de kunst zagen. In 2019 zijn we gestart met het programma WORM Open City.

Met WORM Open City gaan we uit van ons idee van de 'open city', zoals ontleend aan stedenbouwkundige en socioloog Richard Sennett¹. We zien WORM als een kruispunt waarop mensen samenkomen en waar kunstenaars en burgers gezamenlijk vormgeven aan de toekomst, door de uitvoering van artistieke en culturele producties en presentaties. We onderzoeken hierbij hoe mensen gebruik maken van de stad en hoe ze daarin met elkaar omgaan. We proberen daarbij niet alleen de dagelijkse (politieke) praktijk en machtsstructuren te bekritisieren, maar door artistieke praktijk alternatieven te ontwikkelen en zo stedelijk samenleven te ervaren. Hiermee willen we antwoorden formuleren op de vraagstukken en uitdagingen die samenhangen met stedelijke dynamiek in een stad als Rotterdam.

In WORM Open City staat niet een maker of kunstenaar, kunstdiscipline of doelgroep centraal, maar de relatie tussen ons en artistiek geïnteresseerde gemeenschappen. Die relatie - in de vorm van een dialoog - vormt het startpunt van een programma met de volgende uitgangspunten:

I. We geven de regie uit handen

Bij de totstandkoming van onze programmering en producties geven we de regie (steeds verder) uit handen, door actief op zoek te gaan naar (vertegenwoordigers van) gemeenschappen wiens culturele opvattingen nog onvoldoende in de (culturele) instituten zijn gerepresenteerd. We vragen hen om in gedeeld eigenaarschap programma's met ons te maken. Daarnaast hebben we ons opengesteld voor actieve Rotterdammers die uit eigen beweging op ons afstappen. Dit levert een community-based programmering op waarbij onze partners samen met onze programmeurs de gewenste vorm, kwaliteit en resultaat bepalen. Dit levert een divers programma én publiek op.

II. We maken ruimte voor nieuwe makers

Als tweede hebben we onze werkplaatsen verder opengesteld voor kunstenaars en artiesten die als startpunt niet de canonieke kunst hebben maar werken op de intersectie van populaire cultuur en beeldende/podiumkunsten. Dit levert een grote variëteit aan producties en presentatievormen op. Ook ondersteunen we deze kunstenaars in hun professionele praktijk, onder andere door coaching en steun bij het vinden van subsidies.

¹ Sennett, R. (2018). *Building and Dwelling: Ethics for the City*. Londen, VK: Allen Lane

III. We brengen mensen samen

Als derde hebben we ervoor gekozen om programma's en producties parallel in ons gebouw te laten plaatsvinden - losjes, zonder al te strakke regie - waardoor de verschillende producties en publieksgroepen elkaar kunnen ontmoeten en kennis van elkaar kunnen nemen. Dit levert in de beste gevallen een zinderende dynamiek op en vormt in sommige gevallen het startpunt van een gezamenlijk vervolg.

IV. We vormen een veelomvattend ecosysteem

Als vierde hebben we ervoor gekozen om de dynamische processen die op deze manier in WORM ontstaan te verdiepen, versterken en versnellen door (inter)nationale geestverwanten te betrekken. We programmeren hen, nodigen hen uit als resident of vragen hen samen te werken met Rotterdamse partners, en soms om hun eigen podium en netwerken ter beschikking te stellen voor circulatie van talent. We organiseren ontmoetingen waar partners met elkaar kennis maken, reflecteren op de ontwikkelingen en samen plannen maken.

1.4 Ambities 2021 - 2024

Met WORM Open City hebben we een veelbelovende en belangrijke stap gezet. Dit willen we in 2021 - 2024 verder verkennen, ontwikkelen en uitbouwen naar WORM als Cultuurhuis van de 21e eeuw. We stellen ons hierbij de volgende doelen:

A. Werkwijze

We gaan verder met het door ons ingezette beleid: WORM is als productieruimte en podium een alternatief voor het bestaande, met gedecentraliseerde programmering, ontwikkeling van actief, artistiek burgerschap en productie en presentatie van nieuwe kunstuitingen. We ontwikkelen daarin routine en zijn tegelijk gericht op voortdurende vernieuwing.

B. Programma

We bestendigen onze reputatie als "Rotterdam's most experimental venue"² met het presenteren van nieuwe opvattingen over muziek-, club-, film-, expo-, talk-, en performance programmering. We versterken hierbij onze vaardigheden als het gaat om community-based programmering. We verduurzamen onze bestaande contacten met Rotterdamse community's, maken ruimte voor nieuwe relaties en verknopen die relaties daar waar dit kan. We leggen sterk(er) de nadruk op artistiek en cultureel geïnteresseerde gemeenschappen die niet of onvoldoende in de gesubsidieerde Rotterdamse cultuursector zijn gerepresenteerd.

² Resident Advisor <https://www.residentadvisor.net/events/1346345>

OPEN CITY

WORM

C. Publiek

We willen onze opvattingen over kunst, cultuur en maatschappij nog beter uitdragen en delen met het publiek. We willen ontmoetingen tussen publieksgroepen verder stimuleren.

We zetten verder in op het bereiken van een cultureel divers publiek en een groei van het aantal bezoekers. Het verstevigen van onze samenwerking met de partners is hierbij key.

D. Ontwikkeling van Performance

We ontwikkelen onze rol in de productie, presentatie en distributie van Performance als vernieuwende artistieke manifestatie; kunst die niet ontstaat vanuit bestaande normen of artistieke regels. Dit willen we doen als ontwikkelingstelling in de nationale Basis Infrastructuur (BIS), waarbij we investeren in makers, ruimtes, medewerkers en netwerk.

E. Ontwikkeling 'glocal' netwerk

We ontwikkelen een duurzaam globaal-lokaal ('glocal') netwerk gericht op het organiseren van activiteiten, het delen van kennis en de circulatie van makers. Daarom bestendigen, verdiepen en versterken we ons Rotterdamse netwerk bestaande uit sleutelfiguren binnen de community's tot makers en culturele instellingen waarmee we coproduceren. Door met onze (inter)nationale relaties datzelfde te doen zorgen voor een verbinding tussen 'lokaal' en 'globaal'. Behalve met culturele partners werken we samen met instellingen buiten de cultuursector, van welzijnsorganisatie tot buurtbewoners.

F. Organisatie en gebouw

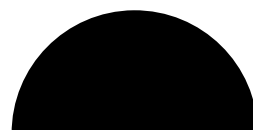
We versterken onze organisatie voor de realisatie van onze ideeën over Performance, onder meer door personele uitbreiding, capacity building en het ruimtelijk aanpassen van onze werkplaatsen.

In het volgende hoofdstuk staat de strategische aanpak centraal en beschrijven we hoe we deze ambities voor 2021 – 2024 willen realiseren.

2. Strategie

Inleiding

Het startpunt van onze strategie vormt de samenwerking met vertegenwoordigers van artistiek geïnteresseerde gemeenschappen, kunstenaars en onafhankelijke cultuurproducenten. Anders dan bij veel bekende vormen van een 'community-based' cultuuraanbod is het niet onze intentie om de culturele interesse van onze partners te 'veredelen' of aan te passen aan bestaande en bekende vormen in de kunstwereld. In WORM bieden we ruimte en steun om particuliere en 'idio-culturele'³ opvattingen op eigen voorwaarden te ontwikkelen en te tonen aan publiek. Het geheel van programma's in WORM is representatief voor de veelvormigheid van Rotterdam.

WORM gebruikt in de ontwikkeling van nieuwe producties een experimentele methodische mengmoes met kenmerken van co-creatie, prototyping, trial & error, iteratief ontwerp en design thinking. We werken samen op basis van gedeeld eigenaarschap waarbij we gezamenlijk ideeën ontwikkelen en uitgangspunten formuleren over kwaliteit en resultaat. We starten met een 'pilot' samenwerking waarna we kijken of we verder gaan en/of welke parameters we willen veranderen.

Een belangrijk aspect bij de keuze om een partnership aan te gaan is of de community, kunstenaar of organisatie iets doet wat nog niet elders gebeurt. Een ander aspect is of we voelen dat we energie krijgen van de samenwerking.

2.1 WORM presenteert

WORM programmeert concerten, clubavonden/nachtoprogramma, filmvertoningen, exposities, performances, talkshows, dans-battles, workshops, lezingen, 'makers-evenementen' en festivals, in alle soorten en maten, vaak naast elkaar geprogrammeerd, soms door elkaar. Door onze werkwijze ontstaat een programmering die uniek is in de wereld, en representatief is voor de diversiteit van Rotterdam. We verbinden in onze manier van werken de historie van WORM en de actualiteit. Daarbij is er sprake van zowel lange termijn programmering als spontaniteit en ad hoc-handelen. De programmering komt voort uit twee manieren van aanpak:

I. Gedecentraliseerd curatorschap

Dit is een community-based programmering die wordt verzorgd door kernpersonen uit diverse Rotterdamse gemeenschappen. WORM neemt hierbij de rol aan als ondersteuner en 'critical friend' en voert de regie op de samenhang. Het gedecentraliseerde curatorschap kent een verscheidenheid aan publieksprogramma's: van clubavonden, concerten en performances tot filmvertoningen, talkshows, tech-events, exposities en worstelwedstrijden. De organisatoren en initiatiefnemers van deze programmering zijn

---

³ Idio-cultuur: fluïde en veranderlijke culturele alliantievorming (Evert Bisschop Boele, professor Culture Participation, Erasmus University Rotterdam)

vertegenwoordigers van uiteenlopende Rotterdamse artistieke en maatschappelijke gemeenschappen: van kunstenaars, activisten, gepensioneerden en sociaal werkers tot architecten, topsporters, hackers en filmverzamelaars. Dit levert zeer diverse programma's op: queer performance avonden, silent disco's voor ouderen, festivals over floppy-cultuur, Poolse hiphop shows en ga zo maar door.

II. Centraal curatorschap

Bij de centrale programmering leggen we verbanden tussen onze liefde voor afwijkende cultuur, de ontwikkelingen in de stad, trends die we bij onze partners waarnemen en internationale bewegingen. We werken in 2021 - 2024 vanuit de WORM Open City thematiek, een richtinggevend kader voor ons programma. Bij selectie van de artiesten, kunstenaars en collectieven die we uitnodigen zijn we op zoek naar maatschappijbewuste kunstenaars die in hun artistieke praktijk voorstellen doen hoe het anders kan.

De samenhang tussen centraal en decentraal curatorschap vormt een dynamisch geheel, waarbij we niet op voorhand kunnen zeggen wat de verhouding zal zijn. Het is een op elkaar reagerend samenspel van vraag, aanbod, energie, afspraken en interactie. Concreet gaat het in ieder geval om:

Concerten en clubavonden

De muziekprogrammering steunt op een aantal pijlers. Met het programmeren van acts als The Ex en Pere Ubu, maar ook door onderdak te geven aan actuele namen zoals Circuit des Yeux, Julia Holter en Alexander Tucker bouwen we voort op onze 'avantgardistische erfenis'. We richten ons ook op weerbarstige Nederlandse artiesten zoals The Homesick, Broeder Dieleman en Meindert Talma, die we vaak meerdere jaren volgen en die ook gebruik maken van onze productievoorzieningen. We programmeren groepen die elders tussen wal en schip vallen, maar bij ons wel goed tot hun recht komen, zoals muziek uit Rusland, de Baltische Staten en Oost-Europa. We programmeren met datzelfde idee experimentele hiphop, zoals het Amerikaanse duo Armand Hammer

en Nederlandse acts als \$keer&Boo\$ en Bokoedro. Met Pantropical laten we de veelzijdigheid van nieuwe wereldwijde cross-overs van folk en elektronica zien, met o.a. KOKOKO! en Combo Chimbita. Ons clubprogramma levert een eigen bijdrage aan de Rotterdamse nachtcultuur met o.a. een hiphop/trap avond (Hunna) en een avond die zich richt op nieuwe Afrikaanse pop (Jollove). Zo weten we een internationale staalkaart aan muzikale ontwikkelingen te presenteren en positioneren we ons naast vooruitstrevende podia als OCCII Le Guess Who?.

Beeldende kunst, performance en film

Met ons beeldende kunst, film en performance programma nemen we in Nederland een unieke positie in, door onze hybride en decentrale aanpak en de plek die we geven aan trans-disciplinair werkende kunstenaars. We presenteren expo's, voorstellingen, totaal-avonden, artist-talks en 'exchange-residenties' waarbij we verblijf van (internationale) kunstenaars(gemeenschappen) koppelen aan Rotterdamse initiatieven. De komende periode presenteren New Year New Me, The Sex Worker's opera (UK) en Rodrigo Batista (BR) performances in WORM en toont Joost van der Wiel (NL) zijn 'sportkantine'. Ook zijn er coproducties met Hiphopinjesmoel, Krampus en Bledart Collective (BE).

Ons filmprogramma bestaat uit vertoningen van kunst- en cultfilms en regelmatig terugkerende festivals en thema-avonden, en krijgt mede vorm door gastcuratoren. Met onze kunstprogrammering bestaat verwantschap met Rotterdamse instellingen voor hedendaagse kunst (MAMA, Witte de With) en landelijk met presentatie-instellingen zoals Extrapool (Nijmegen), iii (Den Haag) en festivals als Gogbot (Enschede).

Community programma's

We zien een groei in programma's die zich richten op specifieke gemeenschappen, zoals mensen die afkomstig zijn van de voormalige Nederlandse Antillen, expats die interesse hebben in Poolse hiphop, ouderen die hun maandelijkse eet-activiteit in WORM aangrijpen om filmavonden en silent disco's te organiseren en gamers die hun liefde voor Nintendo Smash Brothers willen vieren. De initiatiefnemers komen met interessante voorstellen en weten een relatief groot publiek te vinden. De activiteiten zijn vervolgens een broedplek van nieuwe makers en frisse ideeën. Het startpunt is het idee van de partner. Vervolgens kijken we of we samen het programma, de organisatie of interactie met andere organisaties kunnen versterken.

Met onze manier van (samen)werken aan programmering zijn we verwant aan bijvoorbeeld Zuidplein Theater en Verhalenhuis Belvedere.

Festivals

De vorm van een festival geeft de mogelijkheid om de ontwikkelingen van een bepaald genre, opvatting of niche in één oogopslag aan publiek te presenteren. Bovendien is het een omgeving waarin betrekkelijk veilig onderdelen kunnen plaatsvinden die een hoog artistiek risico hebben. We hebben in de loop van de tijd een aantal succesvolle en relatief unieke festivals ontwikkeld, zoals DAMNedACT (een straat-performance festival in vier Rotterdamse wijken), RE#SISTER Feminist

Festival (performance), Cinema Colombiano (nieuwe cinema en muziek uit Zuid Amerika), Back to the Future (analoge filmkunst, - projectie en performance), Field Recordings (antropologische cinema, experimentele geluidswerken en landschapsfilm) en het makerfestival Instruments Make Play waarin makers en bespelers van zelfgebouwde en uitgevonden instrumenten centraal staan.

Educatieve events

Bij educatieve activiteiten die in WORM plaatsvinden gaat het om kennisoverdracht en kennisdeling in de vorm van workshops, trainingen en lezingen. Soms gaat het over de overdracht van kennis op het gebied van film- of zineproductie, soms wordt in de vorm van een hackaton manieren om digitale systemen te vervormen gedeeld.

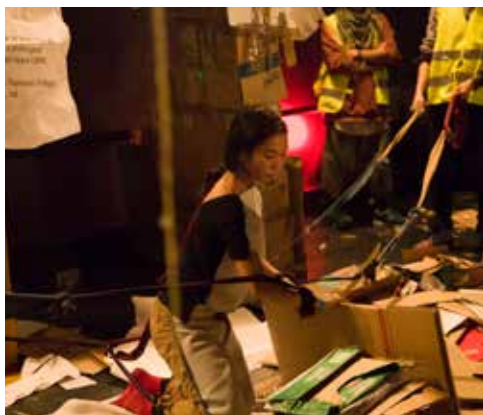
Doelstellingen

We verwachten 500 publieksprogramma's per jaar te realiseren, waarvan 80 nachtprogramma's, 40 concerten, 40 exposities, 100 performanceprogramma's, 5 eigen festivals, 50 educatieve activiteiten, 40 film, 40 talk, 40 community en 65 overige programma's. Dit is een groei ten opzichte van de vorige cultuurplanperiode van 130 producties op jaarbasis.

Daarnaast wordt een deel van onze presentaties in 2021-2024 buiten ons gebouw gerealiseerd, bijvoorbeeld op straat (o.a. DAMNedACT, de Wilde Parade), op andere Nederlandse podia en in het buitenland (zie 2.3 WORM Ontwikkelt). Onze inzet is erop gericht om in de komende periode 6 grote en 14 kleine producties per jaar te realiseren en een geleidelijke groei in de circulatie van deze in en met WORM gemaakte producties te bewerkstelligen.

2.2 WORM produceert

WORM is altijd een plek geweest waar niet alleen ruimte is voor het presenteren, maar ook voor productie van nieuwe, afwijkende, onafhankelijke en alternatieve cultuur. Onze ruimtes worden gebruikt door een verscheidenheid aan groepen en individuen, met een evenzo verscheidenheid aan opvattingen. Veel van deze producties worden ook in WORM gepresenteerd en vinden daarna hun weg op Nederlandse en internationale podia. Een voorbeeld hiervan zijn de producties van de Filmwerkplaats die worden gepresenteerd op het eigen festival Back to the Future in WORM, en daarna hun weg vinden naar de Internationale Kurzfilmtage in Oberhausen en het Experimental Film Festival in Istanbul. Een ander voorbeeld is onze jaarlijkse bijdrage aan festivals waaronder Oerol en Le Guess Who?.

Werkplaatsen in WORM

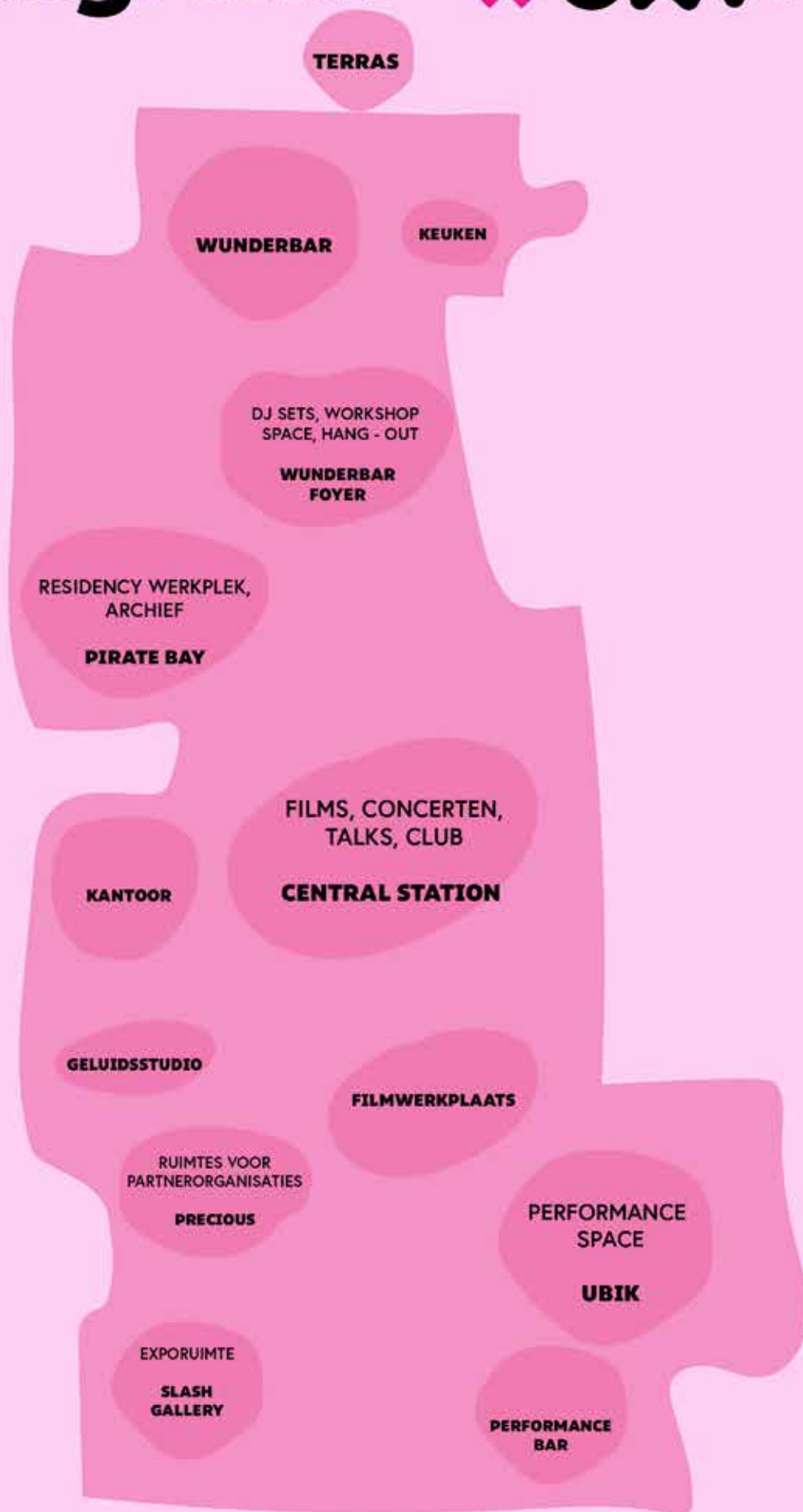
Het pand aan de Witte de Withstraat (2000 m²) geeft vorm aan onze werkwijze waarbij presentatie, productie en ontmoeting centraal staan. Voor onze productiefunctie heeft WORM vier werkplaatsen beschikbaar. UBIK is een black box van 12 x 14 x 4 meter. De ruimte wordt ingezet zowel als ontwikkelplek en repetitieruimte maar vervolgens ook als presentatievoorziening om nieuw werk te delen met publiek. UBIK is voorzien van een geluid- en lichtinstallatie, podiumdelen en een balletvloer. De Geluidsstudio heeft een uitgebreid assortiment aan vintage synthesizers, zelfbouw-instrumenten en geluidsvervormers en is een schatkamer voor geluidskunstenaars, experimentele musici, sonologen en hoorspelmakers. De Filmwerkplaats in WORM staat wereldwijd bekend als een van de grootste, meest technisch geavanceerde en actieve community-labs voor fotochemische film. De Pirate Bay is een archief waar ruim 8.000 items uit de WORM-historie te vinden zijn die. Het archief kan als bronmateriaal voor nieuwe culturele producties worden gebruikt. Naast deze ruimtes wordt ook gewerkt in Precious, een 'shared work space' waar bijvoorbeeld workshops en vergaderingen plaatsvinden. We delen deze ruimte met o.a. Galerie MAMA, Queer Rotterdam en de game-community AWK.

Behalve als 'werkplaats' heeft het gebouw een publieksfunctie. De Wunderbar is de navel van WORM en vormt voor veel bezoekers de eerste kennismaking. Central Station vormt het hart van het gebouw en is als geluidsdichte ruimte met een maximale capaciteit van 350 mensen te gebruiken als bioscoop- en concertzaal, nachtclub en workshopruimte. In de Gallery vinden exposities plaats, The Performance Bar is een 'speakeasy' aan de achterkant van het pand en de UBIK is toneel o.a. voor performances, expo's, spoken word en worstelwedstrijden.

Residenties

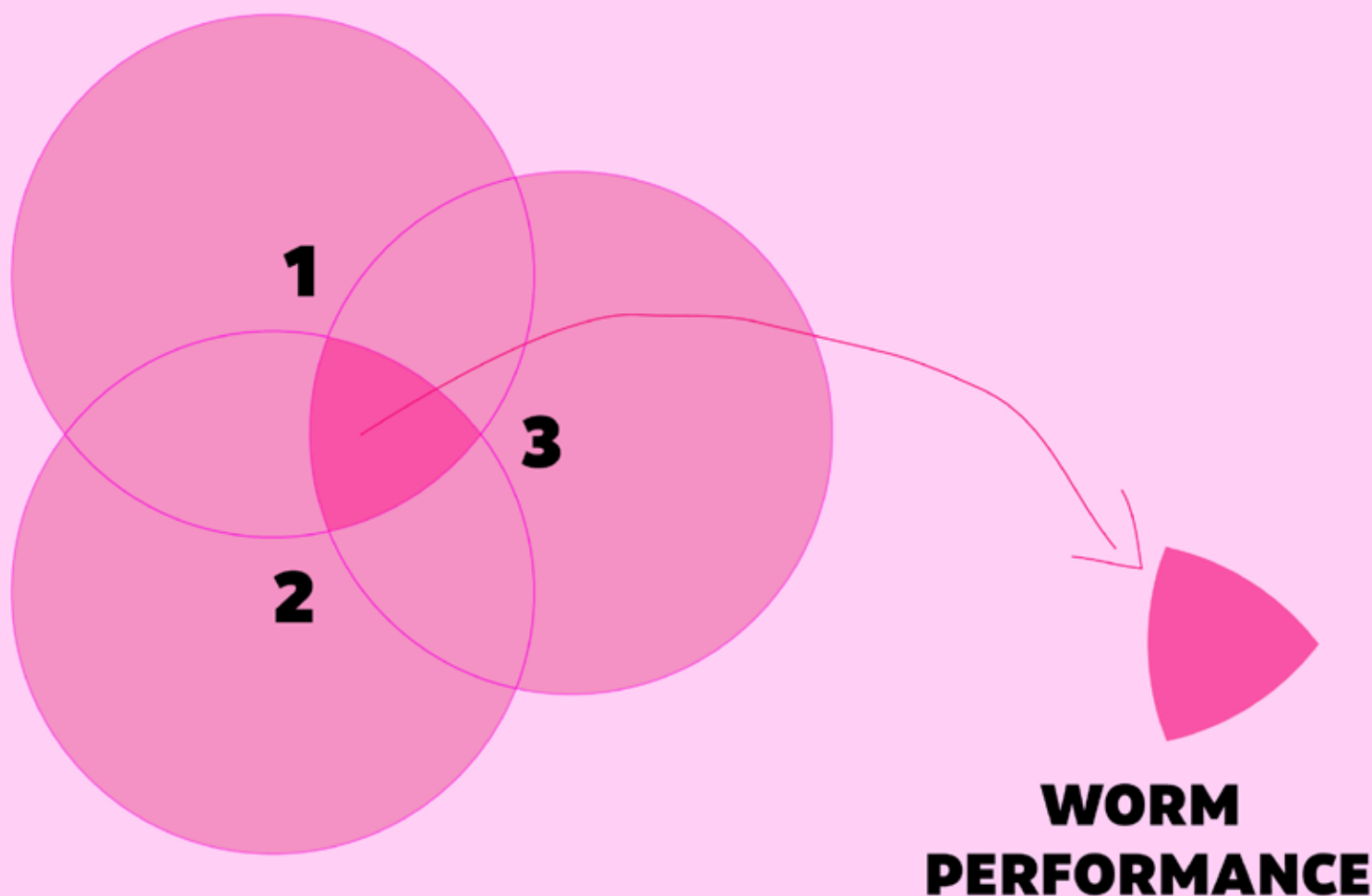
Met het oog op het (co)produceren van werk en het ontwikkelen van een 'glocal' netwerk nodigt WORM jaarlijks een aantal kunstenaars(collectieven) uit om voor een bepaalde tijd in WORM verblijven en gebruik te maken van onze voorzieningen. Deze residenties richten zich op muziek- en filmproductie, performance en artistiek onderzoek in ons archief. Bij het uitnodigen van (inter)nationale kunstenaars kijken we welke aansluiting er te maken is met een Rotterdamse kunstenaar of community. Op deze manier willen we internationale uitwisseling stimuleren met mogelijkheden voor artistieke verdieping, netwerkontwikkeling en inspiratie. In de meeste gevallen wordt het resultaat van de residentie in WORM aan publiek gepresenteerd.

Plattegrond

WORM PERFORMANCE

- 1. BEELDENDE KUNST**
- 2. PODIUMKUNST**
- 3. POPULAIRE CULTUUR
EN RITUELEN**

Nieuwe Rotterdamse makers

We nodigen niet alleen Rotterdamse kunstenaars uit voor een residentie of (inter)nationale uitwisseling, we ondersteunen Rotterdamse makers door hen ruimte te bieden om te produceren en van advies te voorzien maar hen ook te helpen bij het opbouwen van een netwerk of het indienen van fonds- en subsidieaanvragen. Recent is door het Fonds voor Podiumkunsten een gezamenlijke tot stand gekomen aanvraag voor Daniel van den Broeke en Florian Borstlap (The Performance Bar) voor de Nieuwe Makers regeling gehonoreerd. Hierdoor kunnen beide makers zich begeleid door WORM in 2020 en 2021 onder eigen voorwaarden concentreren op hun artistieke ontwikkeling. In 2021–2024 zet WORM verder in op het ondersteunen van Rotterdamse makers met raad, daad en ruimte. Het contact tussen WORM en deze makers komen tot stand door samenwerking met o.a. Music Matters, House of Urban Arts en Hiphop in je Smoel, onderwijsinstellingen Codards, Piet Zwart Instituut, Willem de Kooning Academie en Albeda College en een bonte verzameling van informeel georganiseerde partners.

Doelstellingen

Op jaarbasis maken minimaal 300 makers op verschillende manieren gebruik van onze ruimtes, expertise en netwerk. Daarvan presenteren ongeveer 200 makers hun werk op een of andere manier in WORM. Vanuit onze ambitie om als ontwikkelinstelling voor Performance onderdeel te zijn van de BIS-structuur zetten we in op het jaarlijks realiseren van ten minste 20 producties waarvoor we een presentatiecircuit initiëren (zie 2.3 WORM ontwikkelt).

2.3 WORM ontwikkelt

WORM is een pleisterplaats voor kunstenaars en artistiek actieven die zich in de gevestigde enigszins gestolde en formele kunstwereld - het theater, het museum, zelfs het poppodium - niet goed thuis voelen. De afgelopen periode hebben we een analyse gemaakt van wat voor soort artiesten zich aangetrokken voelt tot onze werkwijze en voorzieningen, wat ze bij ons zoeken en hoe wij hen kunnen steunen. Dit heeft tot drie inzichten geleid:

I. Performance

Makers die zich bij ons thuis voelen zijn artiesten die niet de canonieke kunst als startpunt hebben maar populaire cultuur, hedendaagse rituelen en zichzelf, en dit vermengen met aspecten van beeldende kunst en podiumkunsten (theater, dans, muziek). Het resultaat speelt zich af op de intersectie van populaire cultuur, ritueel, beeldende kunst en podiumkunst. Wij noemen dit in WORM: Performance. Als kunstdiscipline biedt Performance mogelijkheden aan een nieuw soort makers. Makers die niet via de academische route het kunstvak in komen, makers voor wie hun verhaal centraal staat en niet de discipline, makers die geheel eigen expressievormen ontwikkelen passend bij de ideeën die ze willen uitdragen. Het vrije en poreuze karakter van Performance als kunstvorm biedt ruimte voor werkelijke vernieuwing en opening van de kunstsector.

Een recent voorbeeld hiervan is de performance *Hem & Haar* van de Rotterdamse kapper/DJ/maker Ivan Winter. Hij gebruikte als startpunt de barbershop en de Surinaamse traditie van verhalen vertellen. Van de verhalen die hij optekende uit de kappersstoel maakte hij een luisterboek, om deze vervolgens te vertalen naar een nieuw soort hoorspel/performance op het podium. Een ander voorbeeld is *The Performance Bar* van eerdergenoemde makers Daniel van den Broeke en Florian Borstlap. Deze succesvolle hybride van 'theater', nachtleven en horeca is ontstaan vanuit hun zoektocht naar speelse, informele manieren van maken en presenteren.

II. Rotterdams alternatief

We zien dat er juist in Rotterdam een groeiende groep is die op zoek is naar alternatieven voor de bestaande, sterk sturende instituten. Wij staan open voor collectieven zoals House of Urban Arts (HUA), hiphop crew Hardheaderz, de emersieve dancehallgroep Grande Loge en kunstenaars zoals Natalia Papaeva, Ash Kilmartin en Anthony Hüseyin. We presenteren hun werk en programma's, stellen onze werkplaatsen ter beschikking, delen onze kennis en netwerken, desgewenst met artistieke en productionele coaching. WORM is hét alternatief voor hen.

III. Distributie

In Nederland ontbreekt een circuit waar Performance makers kunnen circuleren en dat betekent dat er weinig doorstroommogelijkheden zijn. Dit was voor ons aanleiding om contact te zoeken met geestverwante podia en festivals en daar op wederkerigheid gebaseerde samenwerking mee aan te gaan. De komende beleidsperiode gaan we die (inter) nationale samenwerking formaliseren en verder uitbreiden, vooral gericht op de distributie van Performance. De afgelopen twee jaar leidde onze eerste efforts tot optredens van Rotterdamse kunstenaars op Nederlandse festivals (o.a. Oerol, Welcome to the Village, Explore the North en Le Guess Who?) en tijdens internationale manifestaties in Hull, Liverpool, München en Berlijn.

Doelstellingen

Wij zien voor WORM een initiërende rol weggelegd in de verdere ontwikkeling van de productie, presentatie en distributie van Performance. Hiertoe doen we een aanvraag bij het rijk als Ontwikkelnstelling in de landelijke basis infrastructuur (BIS). In deze aanvraag werken we onze plannen met betrekking tot de productie, presentatie en distributie van Performance-producties concreet uit. Daarbij is onze doelstelling om op jaarbasis 25 producties te realiseren, waarvan 5 producties die we circuleren in een circuit van Nederlandse en internationale podia en festivals. In dit geheel verwachten we daarnaast zo'n 100 Performance makers te kunnen faciliteren in onze werkplaatsen en hen te ondersteunen bij de voorbereiding op en uitvoering van hun ideeën. We breiden ons distributienetwerk uit met ten minste 6 nationale en 8 internationale speelplekken.

2.4 WORM werkt samen

We zien WORM als een 'netwerkpodium'. Hoewel de netwerken dynamisch en vloeibaar zijn onderscheiden we verschillende soorten samenwerkingsverbanden om het lokale en (inter) nationale krachtenveld goed in kaart te brengen.

Rotterdam

WORM is gepositioneerd in de middleground van de Rotterdamse infrastructuur: streetwise genoeg voor intensieve samenwerking met grassroots- en informele organisaties, solide genoeg voor partnerships met Rotterdamse organisaties als het International Film Festival Rotterdam, Rotterdam Art Music Festival (De Doelen) en Operadagen Rotterdam. De samenwerking is wederkerig en gebaseerd op inhoudelijke uitwisseling: het gebeurt nooit dat we onze zaal 'verhuren' aan culturele instellingen.

Samenwerking met cultuurinstellingen

Dit zijn partnerships gericht op programma afstemming, uitwisseling van informatie en ontwikkeling van gezamenlijke activiteiten. Met de partners binnen Kunstblock, de instellingen voor hedendaagse kunst in de Witte Withstraat, hebben we een de gezamenlijke vrijdagse avondopenstelling en leveren we bijdrage aan de ontwikkeling van de straat. Met de gesubsidieerde Rotterdamse poppodia (Pop-up Rotterdam) hebben we overleg over het afstemmen van programmering, het opzetten van coproducties en het behartigen van het gezamenlijke belangen. Beide samenwerkingsverbanden worden in 2021–2024 voortgezet.

Samenwerking met festivals

We werken met Rotterdamse festivals samen in het (co) produceren of programmaonderdelen. Festivals als het eerdergenoemde International Film Festival Rotterdam maar ook Motel Mozaïque, Left Of The Dial (Rotown) en New Skool Rules zijn voor ons een goede mogelijkheid om makers en collectieven waar wij mee samenwerken een groter platform te geven dan dat wij in ons eentje kunnen bieden. We verwachten in de periode 2021-2024 een lichte toename van het aantal festival team-ups, zo werken we aan een uitbreiding van onze samenwerking met Operadagen Rotterdam en Art Rotterdam op het gebied van coproductie van Performance.

'Formele partners' Rotterdam

Mono
Witte de With
TENT
MAMA
V2
CBK
Roodkapje

IFFR
RIB
Hiphopinjesmoel
ROAM

Van Oldenbarneveltschool
Montessori Mavo
PopUp

Openbare Bibliotheek
EMI op Zuid
Erasmus Universiteit

Willem de Kooning
Academie
Codarts
Piet Zwart Instituut
Theater Rotterdam

Alberda College
WMO Radar
OBS 't Landje
Museum Rotterdam

Motel Mozaique
de Doelen
Left of the Dial
New Skool Rules
Operator

De Nieuwe Lichting
DigidUp
Niffo
Art Rotterdam
Leeszaal West

House of Urban Arts
productiehuis Flow
Varia
Tender Center

Het Nieuwe Instituut
Cultuurscouts
The Player
Stadslab Cool Zuid

Pauluskerk
Rotterdam Lyceum
Pension Almonde
AVL Mundo Performance Space
N8raad
Operadagen

010 says it all/Sprakuhloos
Regenerative Feedback
House of Knowledge
Charlois Speciaal

Ondernemersvereniging
Witte de With
Cool aan de Gang

Museumnacht
Arab Filmfestival
Grand Loge
Camera Japan
Goethe Instituut
Zuidplein Theater

Samenwerking met culturele start-ups

Behalve met meer gevestigde Rotterdamse partijen werken we graag samen met kleinschalige en opstartende cultuurorganisaties in de stad. We presenteren en coproduceren op regelmatige basisactiviteiten van/met bijvoorbeeld muziek & performance-collectief Club Gewalt, urban platform Hiphop In Je Smoel, productiehuis Flow en podiumkunstencollectief Time Window. Dit zijn op jaarbasis ongeveer 20 activiteiten.

Samenwerking met kernpersonen uit community's

Onze community-based programmering komt tot stand door intensieve samenwerking met vertegenwoordigers van Rotterdamse gemeenschappen. Voorbeelden zijn de Carribean Ancestry Club, Queer Rotterdam, Polski hiphop en de Poeetclub. We verwachten in de periode 2021-2024 een toename in dergelijke samenwerkingen. Met name activiteiten en programma's vanuit identitair verbonden community's, bijvoorbeeld op het gebied van gender en etniciteit, zijn in opkomst, ze zijn succesvol en hebben vaak een verrassende en inspirerende artistieke inhoud. Vertegenwoordigers van deze gemeenschappen zijn voor ons belangrijke tipgevers voor nieuwe programma's.

Samenwerking buiten de cultuursector

Bij de samenwerking met instellingen en organisaties buiten de cultuursector gaan we op zoek naar hoe wij als kunstorganisatie een bijdrage kunnen leveren aan een bepaald maatschappelijk, educatief, ecologisch of economisch vraagstuk. Zo werken we samen met welzijnsorganisatie WMO Radar in een project voor eenzame jongeren en in een project waarin schoolverlaters worden gesteund. We zijn als oprichter van bewonersorganisatie Cool aan de Gang betrokken in het opzetten van maatschappelijke, economische en ecologische projecten in de wijk Cool. Met het Albeda College (mbo) ontwikkelen we samen good practice op het gebied van praktijkgericht onderwijs en met Basisschool 't Landje organiseren we jaarlijks de Wilde Parade in de binnenstad. We verwachten op jaarbasis aan 10 van dergelijke projecten bij te dragen.

Nederland

De samenwerking met partners op nationale schaal richt zich op kennisdeling, gezamenlijke eventorganisatie en coproductie van nieuw artistiek werk. Zo organiseren we jaarlijks de Not For Profit Art Party tijdens Art Rotterdam samen met diverse Nederlandse non-profit presentatie instellingen als 'fringe' tijdens het grote kunstevent in de stad. Een ander voorbeeld is de samenwerking rondom het festival Instruments Make Play waar we o.a. met Perifeer uit Deventer samenwerken. We verwachten in de periode 2021-2024 jaarlijks twee gezamenlijke events te organiseren.

Daarnaast werken we op nationaal gebied samen met organisaties gericht op circulatie van makers en distributie van Performance-producties. We hebben in de afgelopen twee jaar actieve samenwerkingsverbanden opgestart met festivals (o.a. Welcome to the Village, Clash, Oerol en Le Guess Who?) en podia (o.a. Marres in Maastricht, Bijlmerparktheater Amsterdam). We verwachten dit netwerk verder uit te breiden en in de periode 2021-2024 jaarlijks maximaal 5 producties te circuleren en een gelijk aantal producties van onze partners te ontvangen.

Internationaal

Onze internationale samenwerking is gericht op het delen van kennis, het gezamenlijk ontwikkelen van activiteiten en het uitwisselen van kunstenaars. Alle samenwerkingen dragen bij aan de mogelijkheden voor Rotterdamse makers erop uit te trekken en in nieuwe netwerken toe te treden. In de afgelopen jaren hebben we een sterke reputatie opgebouwd binnen en buiten Europa met onze infrastructuur en ideeën over produceren, presenteren en distribueren van kunstenaars en hun werk. Zo is onze Filmwerkplaats verbonden via (informele) kunstenaarsnetwerken en vele makers tonen hun in WORM ontwikkelde en geproduceerde werk overal ter wereld. Als organisatie zijn wij duurzaam verbonden met diverse podia en festivals waarmee we met regelmaat makers en producties uitwisselen waaronder in Ljubljana (SL), Berlijn (DU) en Kinshasa (DC). In het recente verleden cureerde WORM programma's in o.a. Hull (VK, 2017), Liverpool (VK, 2018) en Brugge (BE, 2019).

We formaliseren in 2021 - 2024 een aantal van onze internationale partnerships door meerjarige samenwerkingen aan te gaan met financiële steun van de Europese Commissie. Dat doen we met podia in San Sebastian (ES), Molenbeek/Brussel (BE) en Belgrado (RS) waarmee we inzetten op het uitwisselen van kennis op het gebied van co-creatie en met podia in Tallinn/Narwa (EE) en Tampere (FI) waarmee we makers die niet of onvoldoende in het formele beeldende kunst en podiumkunst circuit worden gerepresenteerd gaan uitwisselen. Met hiphop community's in Liverpool (VK), Marseille (FR) en Napels (IT) zetten we werkplaatsen op waarin door cultuurproductie een beeld gegeven wordt van stedelijk samenleven in 2035. We verwachten in de periode 2021-2024 dat via deze drie netwerken op jaarbasis minimaal 20 Rotterdamse kunstenaars gaan circuleren.

2.5 WORM vernieuwt

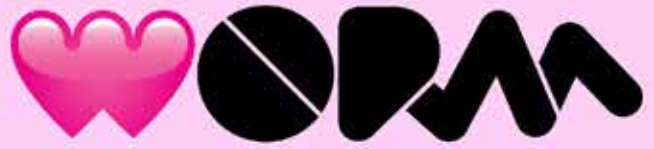
Renovatie interieur en aanpassing UBIK

Jaarlijks ontvangt WORM zo'n 100.000 bezoekers en bijna 10 jaar na ingebruikneming van het gebouw en interieur is dat intensieve gebruik goed te zien. Hierdoor is de noodzaak ontstaan voor groot onderhoud, renovatie en op onderdelen vervanging van het interieur. Dit willen we combineren met drie wensen die we hebben met betrekking tot aanpassingen van bestaande

ruimtes, namelijk de geluidsisolatie van UBIK zodat hier een meer diverse programmering kan worden gerealiseerd passend in onze ambities als ontwikkelinstelling voor Performance, de verbetering van de geluidsisolatie van onze concertzaal en expo-ruimte, en de doorbraak van een muur tussen de kantoorruimtes waardoor er meer ruimte komt om onze medewerkers te huisvesten. We gaan voor deze grootschalige renovatie opnieuw samenwerken met Superuse Architecten (Cesare Peeren en Jos de Krieger) die in 2012 in opdracht van WORM het eerste grootschalige recycle interieurontwerp ter wereld realiseerden. De kosten voor deze renovatie bedragen naar schatting €770.000, waarvoor contact met financiers is gezocht.

Partners Nederland

Explore the North,
Welcome to the Village,
VHDG
Popfabryk,
Leeuwarden

Oerol,
Terschelling

Clash Festival,
Sign,
Groningen

Bijlmerpark theater,
Occii,
blowpipe records,
Other Futures,
Eye Institute
Filmhuis Cavia,
Sonic Acts
Amsterdam

Le Guess Who?
Mama Cash,
Utrecht

Beeld en Geluid,
De Concertzender,
Hilversum

Gemeentemuseum Den Haag,
iii Workspace,
BARTALK
Den Haag

Extrapool,
Nijmegen

Zwarte Cross,
Lichtenvoorde

De Periveer,
Deventer

De Toonzaal,
Den Bosch

Gogbot
Enschede

Marres,
Maastricht

'Informele' programmapartners

Frisse Trap
Extinction Rebellion
Queer Rotterdam
Off Screen
Rotterdam Late Night
Roffa Filmclub
Hunna
Jollove
Pantropical
Comedy Gallery
Ontmoeten in Cool
The Performance Bar
Away From Keyboard
Kriminal Rekords/Whoopee Club
Kunstavond
Mudclub
Colt
Block Out
Wildstyle
Noodlebar
Itinerant Movies
Playground
Zineclub
Masago Sound
Teknosucks
Capone45
Koti/Qoti
Open Performance Academy
Roos Wies Blauw
Performance Lab
MINT
House of Boys
Future Based
Tec Art

Po-eet Club
Carribean Ancestry Club
Klauw Queer Clubnight
Cool Film
Frontaal
Hack Talk
AWL
Cultfilm
H&V AGENCY SHOWCASE
Nospray Presents
Manifest Show&Tell
Algo Rhythms
Club Baixo Augusta
de Consul
PRSPCT en PRSPCT Radio
Pro Wrestling Holland
Polski Hiphop
Orga Sunset
Spoken World
Eurosport
Popkoor WOW
On The Creep
Queer Performance Night
Filmlokaal De Plakpers
Readymade
Not For Profit Art Party
Girls Go Boom!
Ultimate Performance
Wobble Bubble
RE#SISTER
Krackle
WETFILM
Klankvorm
Autonomous Fabric
Sonaural
PANN
Noiser Reading Group
This Happened
Trash Hits
Nivo X the new gen
Ghost Screening
BOAZ
Ivan&Don

Internationale partners

Tallinn Music Week Tallinn
Studio Narwa Narwa
Moscow Music Week Moskou
Ment Ljubljana Ljubljana
VK Brussel
Dabadaba San Sebastian
Kvaka 22 Belgrado
Liverpool Music Week Liverpool
Istanbul Experimental Filmfestival Istanbul
Festival für Kurzfilm Oberhausen Oberhausen
Tampere Hall Tampere
FACT Liverpool
Transmediale Festival Berlijn
Berliner Festspiele - Berlin
The Others Art Fair - Torino
Club Sisyphos - Berlin
Moyn Moyn - Hamburg
Beate Uwe - Berlin
Radiophrenia Glasgow
Soundart Radio Devon
Radio Resonance London
Radio Corax Halle
Radio Orange Wenen
Wolferton Fm Wight
radio kapital Warschau
Moonah Community Radio, Tasmanie

SMAK Gent
Deep in the Woods, Heer (BE)
Process Festival Riga
Prisme Festival Nantes
Diffraction Berlin
L'Abominable Paris &
Cinémathèque Française Parijs
ANIM/Cinemateca Portuguesa
Lissabon
Supermarket art fair Stockholm
Poppositions bxl Gent
KINACT, Kinshasa
Vecteur, Charleroi
wpZimmer, Antwerpen
Les Ateliers Claus Brussel
Kunstencentrum croxhapox Gent
Konvooi kunstenfestival Brugge
Inact Festival Straatsburg
Labo BXL Brussel
BEEF Bristol
Labor Berlin
Mire Nantes
Baltic Lab Riga
Crater Lab Barcelona
MTK Grenoble
LEC Mexico Stad
AFW en Nanolab Melbourne
Filmverkstaden Vaasa (Finland)
Polar Film Lab Trömso (Noorwegen)
The Performance Space New York
Whitechapel Gallery Londen
Beyond Color, Munchen
LEC, Mexico Stad
AGX, Boston

2.6 WORM communiceert

Strategie marketing

Met de marketing- & communicatiestrategie van WORM richten we onze aandacht twee niveaus: corporate identity en programma. De corporate identity-strategie gaat over het uitdragen van onze idealen, wie we zijn en wat we doen. Het doel is 'branding' van WORM - het uitbreiden van de bekendheid van 'het merk' WORM. De communicatie voor de WORM programmering heeft als doel het bereiken van voldoende en passend publiek bij onze programma's. Daarnaast willen we publiek dat al bekend is met WORM, als bezoeker of deelnemer, verleiden andere programma's te bezoeken.

We willen het publiek kennis laten maken met en inzicht geven in de ideeën en methodes van de kunstenaars en gemeenschappen die we in WORM produceren en presenteren. Het netwerk van community's waarmee we samenwerken geeft veel mogelijkheden voor coproducties en interessante ontmoetingen. Met onze marketing- en communicatiestrategie werven we passend publiek voor die community programma's en proberen tegelijkertijd dit publiek te verbreden door gebruik te maken van de parallelle aanwezigheid van verschillende publieksgroepen in WORM. Dit is een complexe manier van werken, die we in de loop van de tijd steeds beter in de vingers krijgen. Daarbij werken we aan de hand van drie manieren van publieksbenadering:

Morality out of Mess is op een persoonlijke manier in gesprek komen met publiek door gebruik te maken van email, PM's en persoonlijke accounts op Facebook, Instagram en Twitter van medewerkers en kunstenaars. In de afgelopen periode hebben we gemerkt dat deze een persoonlijke benadering van publiek door een programmeur of een erkende kernfiguur uit een interessegroep meer impact heeft dan bijvoorbeeld een gesponsorde Facebook-post.

Hot communication is een sterk inhoudelijke manier van informatie delen over de programma's en makers die we presenteren. Daarbij geven we in bijvoorbeeld longreads, interviews met makers en podcasts aandacht aan de inhoud van onze programma's, zowel op het niveau van de individuele evenementen als op het niveau van de samenhang tussen de evenementen.

Lateral communication komt kort gezegd neer op het slim gebruik maken van bestaande content en het gericht verspreiden van eigen content via free-publicity. Het gaat hierbij om het (online) doorverwijzen naar publicaties en (bewegende) beelden die op andere media te vinden zijn, maar ook het posten van informatie en aankondigingen in specialistische fora en groepen en het verzenden van persberichten om publicaties in media te genereren.

Communicatiemiddelen

In onze aanpak gebruiken we alle denkbare tools: van onze website met zowel programma-aankondiging, ticketverkoop en achtergrondinformatie tot social media en van aankondigingen op de gevel van het gebouw tot placemats met het programma in de Wunderbar.

Het gegeven dat WORM met verschillende partners samenwerkt zorgt voor de mogelijkheid om de achterbannen van die partners te bereiken. Partners zijn ambassadeur voor WORM. Door slim gebruik van #WORM en @WORM kunnen op sociale platforms als Instagram, Facebook en Twitter verschillende publieksgroepen en achterbannen kennisnemen van elkaars programma.

Met onze communicatie zetten we ook in op het verstevigen van ons sociale en 'makers' profiel. We dragen daarbij een snel bewegend, creatief, makers-gericht beeld uit, waarbinnen er altijd ruimte is voor artistieke flexibiliteit en -content. Daarvoor is vooral Instagram een geschikt platform, met een sterke visuele oriëntatie en een jonge actieve gebruikersgroep. Op Instagram hebben we in korte tijd een groei van ruim 1.200 volgers gekregen (4.300 volgers op het moment van schrijven), ons doel is om eind 2020 8.000 volgers te hebben. Een ander belangrijk platform blijft Facebook (23.727) volgers hebben en in mindere mate Twitter (7.400 volgers).

Onze online publicaties zoals blogs, longreads en interviews over en met makers publiceren we via Issuu, aangekondigd via onze website en sociale kanalen en die van onze partners. Daarnaast brengen we geluidsmateriaal uit als podcast via Spotify en Bandcamp, heeft WORM een maandelijkse radioshow bij Operator Radio en worden audiopublicaties uitgezonden via De Concertzender.

In september 2020 lanceren we onze nieuwe website waarmee we meer dan nu al het geval is onze programma's, artiesten en samenwerkingspartners kunnen presenteren. De website wordt ook de plek om aandacht te geven aan onze 'legacy'. Op dit moment bereiken we met onze website op jaarbasis ruim 50.000 unieke bezoekers, waarvan een groot deel het bezoek herhaalt, gemiddeld 2,5 pagina's per keer bekijkt en bijna de helft ook een ticket koopt. De grootste bezoekersgroep is tussen de 25 - 34 jaar (43%), daarna volgt 35 - 44 jaar (20%) en 18 - 24 jaar (15%). Veruit het grootste gedeelte van de bezoekers komt uit Nederland, op afstand gevolgd door de Verenigde Staten en Groot-Brittannië. Ruim de helft doet dat via de mobiele telefoon, bijna de helft via de desktop.

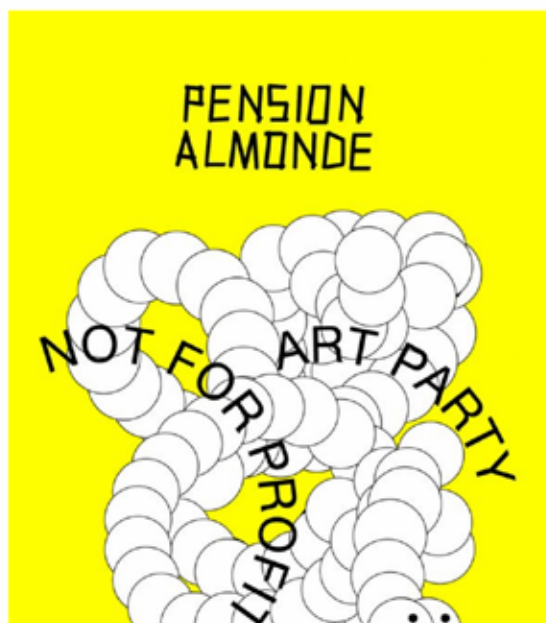
Onze nieuwsbrief wordt wekelijks verstuurd naar ruim 4.300 abonnees. Hierin wordt aandacht besteed aan ons weekprogramma met achtergrondinformatie over residerende kunstenaars, specifieke evenementen en doorverwijzingen naar longreads, podcasts en video's.

Naast de bovenstaande digitale promotie en interactieve aanpak promoten we traditioneel ons programma in overzichtsposters in ons gebouw en aan de gevel, drukken en versturen we uitnodigingen voor de openingen van de expositie.

HELLO, WELCOME TO THE WONDERFUL WORLD OF

AGENDA**PROJECTS****ABOUT**

Concert / Film / Performance / Art / Expo / Talk / Festival / Workshop / Club / Feestje

THU 6 FEB '20 - ART / EXPO**OPENING: NOT FOR PROFIT ART
PENSION ALMONDE EDITION!****SAVE THE DATE: ART ROTTERDAM off-st****18:00****PENSION ALMONDE**

/NL/

Not For Profit Art Party III Pension Almonde edition III free art exper
1 street of former social housing III 1 big expo IIIDe counter-place-to-meet tijdens Art Rotterdam; wees welkom bij d
Party: het offstage podium waar experimenten en nieuwe vormen v
gestimuleerd. Dit jaar vindt deze multidisciplinaire shared chaos pla
Almonde, een levendige community van stadsnomaden en buurtini
de gangen, ontmoet residenten en ontleed nieuwe performances, g
installaties, workshops, videoprojecties en werken aan, in, en naast

Gratis entree & op loop afstand van het Centraal Station!

De NFPAP is een onafhankelijk orgaan, waar non profit presentatie
Nederland samenwerken om kunstenaars, kennis en informatie net
Met o.a. SIGN, Nieuwe Vide, Expopl, WORM, VHDG, Tetem, EsPension Almonde is een project van Stad In De Maak in de vorm
van de Almondestraat. De straat functioneert tijdelijk als thuis voor
en culturele projecten, tot aan de sloop.**SAVE THE DATE!**

Opening: donderdag 6 februari 18:00u-22:00u

Adres: Almondestraat 157, 3035 EL Rotterdam

Overige openingstijden:

Vrijdag 7 februari 12:00u-18:00u

Zaterdag 8 februari 12:00u-18:00u

695 5.291 1.888
Berichten Volgers Volgend**WORM**

Community

WORM's Open City; a physical
and mental state of being
where we offer alternatives to
dominant cultural movements.www.worm.org/
Boomgaardsstraat 71,
Rotterdam, NetherlandsGevolgd door joanarcavaco,
yo_kolina en 62 anderen
Vertaling bekijken

Volgend

Bericht

Contact

Club nights

Slash Gallery

Screenings

WORM Pira...

UE

WORM Rotterdam

WORM Rotterdam
@worm.rotterdam

Home
About
Events
Photos
Videos
Reviews
Posts
Groups
Community

Create a Page
ik.com/worm.rotterdam/

11 JANUARY
Noodlebar XL

WORM Rotterdam

23K people like this including Marieke van der Lippe and 116 friends
Art Gallery

Type a message...

Chat (42)

Beno Beyer
Festival Director WFR

We hanteren een prijsbeleid dat aansluit op de Rotterdamse situatie met toegangsprijzen die over het algemeen lager zijn dan in andere grote steden in Nederland. Daarbij maken we gebruik van prijsdifferentiatie, bijvoorbeeld door early-bird acties maar ook door een deel van de kaarten te reserveren voor potentieel publiek met een laag inkomen. Door koppelverkoop waarbij een ticket voor meerdere activiteiten op een avond geldig is, stimuleren we bezoekers ook naar onbekend of meer avontuurlijk programma te gaan.

Bezoekersaantallen

In totaal vinden in WORM op jaarbasis vanaf 2021 ruim 500 publieksproducties per jaar plaats. In 2021 verwachten we daarbij ongeveer 38.000 geregistreerde bezoekers – een aantal dat jaarlijks naar verwachting met maximaal 5% stijgt. Het gaat in dit geval over bezoekers, die wij met het zogenaamde vier-ogen-principe hebben kunnen vaststellen, door de accountant gecontroleerd.

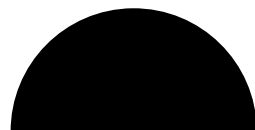
Daarnaast hebben we onszelf een aantal communicatiedoelen gesteld:

- Groei van het bereik van sociale media van 25%, met speciale aandacht voor de groei van Instagram van 2.500 volgers in 2018 naar 8.000 volgers in 2021 (en dan maar weer kijken welke media we vanaf dan willen inzetten)
- Een beter inzicht krijgen in de resultaten van onze marketinginspanningen door te meten, te evalueren en opnieuw te plannen, o.a. met behulp van onze CRM tool Stager en met persoonlijke bevraging van onze bezoekers;
- We zetten verder in op het bereiken van een cultureel divers publiek, volgens de in deze aanvraag beschreven werkwijze en met een diversiteit aan Rotterdamse kernpersonen en collectieven. Daarbij is ook aandacht voor ouderen in samenwerking met WMO Radar en voor jongeren uit het MBO met o.a. het Albeda College.

3. Organisatie

3. Organisatie

Bedrijfsvoering

Ons team is een in de loop der jaren stevig gegroeide toegewijde gemeenschap, met een kleine kern die al jaren verbonden is aan WORM en een grote groep nieuwkomers, die zowel programma maken, ondersteunen en uitvoerend zijn. Hoewel de structuur tamelijk traditioneel is (bestuur, directie, medewerkers) functioneert het geheel als een organisme waarin de verschillende onderdelen op basis van zelfsturing opereren. Het zorgt voor een dynamische organisatie waar de barmedewerker ook expo's organiseren en de marketeer ook dj is.

WORM heeft een totale omvang van 29,7 fte. Hiervan zijn 11,4 fte gericht op de organisatie, productie en uitvoering van activiteiten en 12,3 voor de horeca. 6 fte zijn voor directie, bedrijfsvoering, administratie en beheer. We werken met een combinatie van vaste contracten en oproepdiensten. Hierdoor zijn zowel de kernfuncties als de flexibiliteit om met pieken en dalen in de werkdruk om te gaan geborgd. Daarnaast is er rondom WORM een schil van freelancers die we inzetten als vormgever, regisseur, coach of technicus. In het geval van toetreding tot de Rijks Basis Infrastructuur breiden we uit met 2,6 fte voor projectleiding, verkoop en werkplaatsondersteuning. Onze Filmwerkplaats en ons archief kennen zeer actieve vrijwilligersgroepen van in totaal 60 mensen, die activiteiten organiseren en hospitality-diensten verzorgen.

Financieringsmix

Subsidies en fondsen zijn een belangrijk inkomstenbron van WORM. We worden ondersteund door de grote nationale fondsen (Mondriaan fonds, Fonds Podiumkunsten en het Fonds Cultuurparticipatie), waarbij programmaonderdelen en specifieke projecten worden gesteund door het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en fondsen als het VSB Fonds, Prins Bernhard Cultuurfonds en lokale fondsen. De internationale projecten worden gefinancierd met middelen uit Europa. We zien fondswerving als een onderdeel van ons businessmodel. Andere onderdelen daarvan zijn onze horeca-omzet, kaartverkoop en verhuur. Onze holistische benadering maakt het in theorie mogelijk ook vanuit andere bronnen financiering te zoeken, bijvoorbeeld door de kapitaliseren van onze relaties met het onderwijs of cofinanciering vanuit andere diensten van de gemeente Rotterdam dan cultuur alleen. Hiervoor gaan we de komende periode de mogelijkheden onderzoeken.

BKV 2021 - 2024

In de afgelopen cultuurplanperiode ontving WORM €78.000 op jaarbasis als bijdrage gericht op de inkomensvorming van Rotterdamse beeldende kunstenaars en vormgevers. Voor de periode 2021-2024 vragen we een bedrag aan van €125.000, waarvan 70% besteed wordt aan honoraria voor de kunstenaars en het overige voor materiaalkosten, ruimte en personele ondersteuning. Hierdoor wordt het voor ons mogelijk de huidige omvang van exposities minimaal te continueren en te voldoen aan de afspraken met betrekking tot fair practice. Bovendien wordt het met de hogere bijdrage mogelijk Rotterdamse Performance makers te werven om deel te nemen aan de productie- en presentatieruimte voor Performance. We verwachten op jaarbasis initiatieven en inspanningen van tenminste 30 Rotterdamse kunstenaars in dit verband te kunnen financieren.

Successen van WORM

In de loop van de jaren heeft WORM zowel binnen de Rotterdamse als (inter)nationale kunst- en cultuursector een goede naam opgebouwd. We staan bekend als een eigenzinnige, gastvrije organisatie met unieke en toegankelijke voorzieningen. Daarbij hebben we onszelf steeds weer weten te vernieuwen, doordat we sterk gericht zijn op ontwikkelingen in onze directe omgeving en deze kunnen verbinden aan artistieke productie en presentatie. Dit wordt opgemerkt: naast dat WORM in 2018 verkozen werd tot *Beste Podium van Nederland*, won in datzelfde jaar Filmwerkplaats-medewerker Bernardo Zanotta de *Pardino d'Argento* op het Italiaanse filmfestival in Locarno. WORM-vormgever Natalia Papaeva won in 2018 de *TENT Academy Award* en werd genomineerd voor de *Sybrell Hellinga Kunstprijs* in 2019. Ook werd Filmwerkplaats-medewerker Marius Hrdy geselecteerd als curator-in-residence Eye on Art bij Eye Instituut en ontving The Performance Bar een nominatie voor de *Gieskes-Strijbis Podiumprijs 2019*. Tess Martin, die in WORM Manifest Animation Show&Tell organiseert, won in januari 2020 de prijs voor *Best Experimental Film* op Shortcutz Amsterdam.

**4. Bijdrage aan
gemeentelijke
uitgangspunten
2021-2024**

4. Bijdrage aan gemeentelijke uitgangspunten 2021-2024

In de uitgangspuntennota heeft de gemeente Rotterdam haar prioriteiten geformuleerd voor de komende cultuurplanperiode. In ons plan hebben we hier en daar al impliciet aandacht besteed aan deze prioriteiten. In onze opvattingen over alternatieve cultuurproductie en -presentatie zijn de 'drie I's' geïntegreerd in een samenhangend ecosysteem.

4.1 Inclusiviteit

Publieksverbreding en -vergroting

WORM kent een heterogeen en cultureel divers publiek. Dit vinden we belangrijk en hier richt zich ons beleid ook op. De diversiteit aan programma's in WORM en de representatie van de achterban in de organisatie van deze programma's zorgt hiervoor.

Uit het jaarlijkse publieksonderzoek (Whize/Mosaic) van Rotterdam Festivals waarvoor alle cultuurorganisaties in Rotterdam publieksgegevens aanleveren blijkt voor WORM dat:

- 75% van ons publiek in Rotterdam woont;
- Verreweg het grootste percentage publiek (46%) in WORM zogeheten stedelijke toekomstbouwers (jong, bi-cultureel, sociaal, laag inkomen), op afstand gevolgd door stadse alleseters (jong, hoogopgeleid, 30%) en pas ruim daarna de overige publieksgroepen.

Eigen onderzoek laat daarnaast zien dat ongeveer de helft van ons bezoek vrouw is. Het grootste deel van ons publiek is tussen de 25 en 35 jaar oud. Bij club-avonden wordt een jonger publiek bereikt, bij film en talks is het publiek iets ouder. Deze publieksgroep is passend bij de inhoudelijke, toekomstgerichte ambities van WORM.

Daarbij moet ons wel van het hart dat volgens ons doelgroepen niet terug te brengen zijn door het stollen van bepaalde kenmerken waardoor mensen worden teruggebracht tot 'postcode', 'kleur' of 'borsten'. We zien juist exact het tegenovergestelde: er zijn geen doelgroepen, er zijn fluïde in elkaar overlopende 'relaties', die zich verbonden voelen met hetgeen er gebeurt en met wie de afzender van de programma's is.

Onze publiekswerving is doorgaans tweetalig: Engels en Nederlands. Ons aanbod is zichtbaar via onze website, via sociale media, via posters en flyers, digitale nieuwsbrieven en printed media dat op en om ons gebouw aan de Witte de Withstraat wordt verspreid. Via de sociale en andere media van onze partners wordt een divers publiek bereikt, door gebruik te maken van cross-marketing wordt dat publiek attent gemaakt op ander aanbod dat mogelijk interessant voor hen is.

WORM is zeven dagen per week voor publiek geopend tussen 15.00 en 01.00 uur, tenzij activiteiten vragen om eerder open te gaan of later te sluiten. Ons gebouw is toegankelijk voor mensen met fysieke beperkingen. Onze missie betekent dat we vanuit een open, actieve en geïnteresseerde houding in de wereld staan - en dus toegankelijk zijn voor alle mensen met ideeën. Daar maken we in de praktijk dan ook veel tijd voor vrij. Onze voorzieningen - zowel de werkplaatsen als de publieksruimtes zijn relatief goedkoop te gebruiken voor de gemeenschappen waar we ons op richten en zijn 24/7 beschikbaar.

We zijn tevreden over ons publieksbereik, tegelijkertijd zien we allerlei mogelijkheden voor verdere ontwikkeling. De komende jaren komen we weer in contact met onverwachte en boeiende mensen en gemeenschappen die met ons aan de slag willen. Voor wat betreft de gegevens uit het Whize/Mosaic onderzoek: we verwachten dat de verhoudingen in publieksgroepen zoals die is geregistreerd in 'het systeem' niet significant zullen veranderen.

4.2 Innovatie

Werkwijze

Met de werkwijze zoals we die toepassen in onze praktijk als 'experimenteel gemeenschapshuis'⁴ leveren we een bijdrage aan het doorbreken van de impasse in de vernieuwing van de kunst- en cultuursector. De community-based aanpak - waarin de artistieke interesse van de gemeenschappen waarmee we werken het uitgangspunt is, en ideeën over kwaliteit en succes in dialoog worden bepaald - is voor een cultuurhuis met een omvang en reputatie als WORM ongekend. Deze benadering leidt tot diversiteit in aanbod en publieksbereik. Een element in het samenbrengen van diversiteit van opvattingen, ideeën en gemeenschappen is dat WORM een testomgeving is voor stedelijk samenleven. WORM is als een grote stad op kleine schaal: wie heeft het voor het zeggen, hoe houden we de boel bij elkaar, wat vinden we samen de moeite waard, hoe spreken we elkaar aan. Dit geeft een bijzondere, complexe dimensie aan de werkwijze: zijn de manieren om met problemen, verschillen van inzicht, conflicten en een al dan niet gedeelde identiteit ook op te schalen naar de maat van de stad?

---

⁴ Met kleine, geestverwante podia uit Belgrado, Brussel/Molenbeek en San Sebastian werken we de komende jaren samen, waarbij we kennis uitwisselen als 'Experimental Community Space' en jonge stedelijke performers gaan uitwisselen.

Nieuwe (Rotterdamse) cultuuruitingen

Onze interesse in afwijkende, alternatieve en ondergerepresenteerde 'idio-culturele manifestaties', ons aanbod aan speelruimte voor producenten hiervan, plus de verbinding met een geïnteresseerd publiek, zorgt voor een stroom aan presentaties van nieuwe cultuuruitingen – hier is eerder al veel over gezegd. Poolse hiphop, Pan Afrikaanse pop, bliep bliep electronics, digitale hardcore, vogueing, we zijn een vindplaats voor nieuwe shit.

Met ons programma dat zich richt op de productie, presentatie en distributie van Performance maken we zoals gezegd serieus werk van het ontwikkelen van perspectief voor Rotterdamse makers die alternatieven zoeken voor de Black Box of de White Cube.

Talentontwikkeling gericht op beroepsperspectief

We hebben een langlopende intensieve relatie met de kunstvakopleidingen in Rotterdam, zowel op bachelor als masterniveau. Studenten maken gebruik van onze voorzieningen, doen hun stage en/of afstudeeropdracht of -werken als vrijwilliger, treden op in WORM. Met sommige studenten is een inhoudelijke klik. We kiezen er dan voor om intensiever samen te werken en steunen hen bij de realisatie van een expositie, een festival of club-avond, of helpen met subsidieaanvragen. In 2019 hebben we contact gelegd met het Albeda College, naar aanleiding van de door hen bij de RKKC geformuleerde noodkreet voor ruimte voor alumni van de creatieve opleidingen. In 2020 beginnen we met een pilot voor gezamenlijk programma.

4.3 Interconnectiviteit

Eerder in dit plan hebben we verteld over onze positie in buurt, stad, land en de wereld, aan de hand van het beschrijven van de samenwerkingen. Op deze manier dragen we op veel niveaus en in verschillende sectoren bij aan een compleet en evenwichtig ecosysteem. In onze ogen gaat interconnectiviteit over het delen van ruimte, kennis, vaardigheden, mensen en dingen waardoor nieuwe kennis ontstaat, cultuur zich vernieuwt en Rotterdammers elkaar tegenkomen. Onze artistieke praktijk is daarvoor testomgeving. We leggen verbindingen met instellingen en individuen uit het sociale en educatieve domein, met het bedrijfsleven en met (zelf organisaties op het gebied van techniek, ecologie en identiteit.

We zien dat veel van onze ideeën aansluiten bij de uitgangspunten die in de gemeentelijke beleidsvisies Creatieve Industrie (o.a. op het gebied van social design, 21st century skills, makers steunen in ondernemerschap), film (de realisatie van maak- en presentatie-plekken, debat) en Pop (samenwerking, gericht op makers en hun professionalisering, breed palet). Ook sluiten we aan bij ideeën over stadsontwikkeling, Resilience, en visies op zorg en welzijn (o.a. bestrijding eenzaamheid, activering, participatie). Tegelijkertijd zijn we kritisch op deze visies: in onze ogen ligt het risico van instrumentele inzet van kunst voor overheidsdoelen nadrukkelijk op de loer, terwijl wij de speelsheid, spontaniteit en het autonome van de kunst koesteren en als prioriteit hebben, ook wanneer dit op het eerste gezicht niet bijdraagt aan welke overheidsvisie dan ook.

4.4 Codes

4.4.1 Code Culturele Diversiteit en Inclusie

De afgelopen jaren hebben we werk gemaakt van het diversifiëren van WORM, om te beginnen met onze manier van werken - door het curatorschap te decentraliseren, waarbij ondergerepresenteerde community's en hun culturele en artistieke opvattingen prioriteit hebben gekregen. Daarbij is gedeeld eigenaarschap het uitgangspunt en worden opvattingen over succes - waaronder ideeën over 'kwaliteit' - gezamenlijk bepaald. Al doende is een proces op gang gekomen dat fungeert als een ecosysteem: het geheel van medewerkers, partners, publiek en programma's beweegt en vormt zich al reagerend op elkaar. Door ons te verbinden aan de stedelijke dynamiek en daar nadrukkelijk onderdeel van te zijn - is dit in principe een oneindig proces.

4.4.2 Fair Practice Code

Sinds 2018 passen we bij de financiële afspraken die we met artiesten maken de Fair Practice toe. Daarvoor gebruiken we voor beeldend kunstenaars de tabel van het Mondriaan Fonds en bij ons muziekprogramma gebruiken we de Sena-richtlijn. In een aantal gevallen wijken we daarvan af, bijvoorbeeld wanneer de artiest onze voorzieningen wil gebruiken als testomgeving (try-out, prototype) of wanneer een kunstenaar onderdeel is van een residentie. Hier maken we aparte afspreken over, vaak in een ruilconstructie: ruimte of studiotijd in ruil voor een presentatie aan publiek. In alle gevallen waar de richtlijnen niet in voorziet zorgen we voor een redelijk honorarium waarin we gezamenlijk (artiest en programmeur) een afweging maken van wat redelijk is.

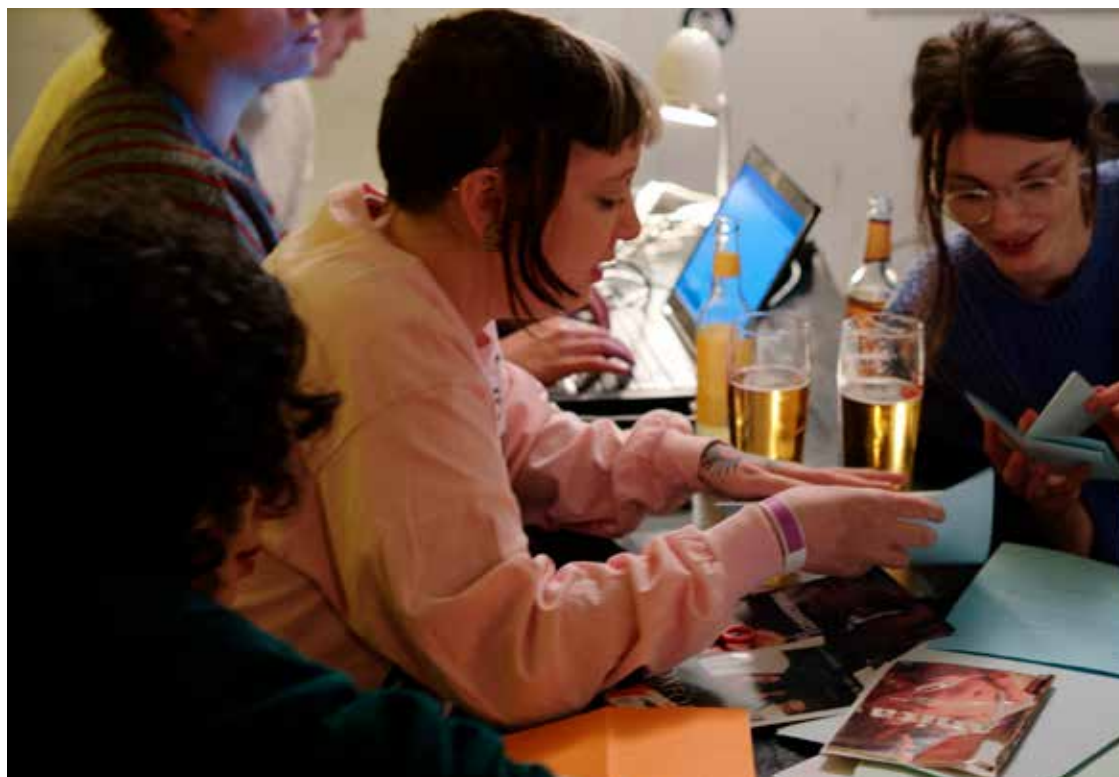
We gebruiken de CAO NPF tot 2021 als richtlijn voor het vaststellen van de beloning van onze medewerkers. In 2018 en 2019 is een inhaalslag gemaakt om de salarissen passend te maken bij de verantwoordelijkheden die voortvloeien uit de huidige schaal van WORM. De dekking hiervan hebben we in onze exploitatie gevonden. Daarbij werkt iedereen binnen de afspraken over ureninzet. Er was nog niet voorzien in een pensioenregeling, die we vanaf 1 januari 2021 gaan realiseren. Op dat moment volgen we de CAO NPF in zijn geheel. De totale kosten hiervan bedragen op jaarbasis €130.000, waarvan we €100.000 als verhoging van onze jaarlijkse subsidie vragen.

Voor ons is het (eindelijk) aansluiten bij de CAO belangrijk omdat we onze medewerkers daarmee dezelfde financiële waardering en zekerheid geven als hun collega's bij de andere Rotterdamse instellingen. Met het onderschrijven van de Fair Practice Code - ook door de gemeente Rotterdam en de grote fondsen - betekent dit een collectieve verantwoordelijkheid die niet alleen bij de instelling gelegd kan worden. Wij vinden dat we met het aanpassen van de honorering in de afgelopen jaren, én een bijdrage van 25% uit eigen exploitatie aan een pensioenregeling een grote inspanning leveren. Indien er geen extra financiële middelen bijgedragen worden door de gemeente, dan betekent dit een grondige heroriëntatie op onze activiteiten. In ons businessmodel hangen uitgaven en inkomsten nauw met elkaar samen. Voeren we minder activiteiten uit, dan betekent dit - naast een lager inhoudelijk rendement - onder andere lagere horeca-opbrengsten door een lager bezoek. Een geleidende aflopende schaal lijkt dan onvermijdelijk, waarbij de consequenties voorsnog niet goed te overzien zijn.

4.4.3 Governance Code Cultuur

WORM volgt de richtlijnen van de Governance Code Cultuur.

Colofon

TEKSTEN:

Jan Hiddink
Charlien Adriaenssens
Rae Parnell
Janpier Brands

REDACTIE:

Matthijs van Burg
Janpier Brands

VORMGEVING/ ART WORK:

Natalia Papaeva

FOTOGRAFIE:

Marvin Gomes
Nahom Tsehaie
Nia Konstantinova
Charlien Adriaenssens
Roberto Solisa/HIJS
Patrick Daniel
Louis de Waal
Eva Elaine
Florian Cramer
Rae Parnell
Sam Eye Am

Alle fotos zijn van onze
evenementen en activiteiten
in 2018-2019.

Stichting WORM

Boomgaardsstraat 71

3012 XA Rotterdam

info@worm.org

www.worm.org

https://www.instagram.com/worm_rotterdam/

<https://www.facebook.com/worm.rotterdam/>

https://twitter.com/WORM_Rotterdam

<https://www.youtube.com/user/wormrdam>

Kortel van Worm 5 profielschets 5
1.1 Miskin 5 terugblik 5
1.2 Visie op Worm 5 profielschets 5
ke propositie 2024 Worm 5 profielschets 5
3 Art 4 s Aankomst 2024 Worm 5 profielschets 5
A. W 4 Aankomst 2024 Worm 5 profielschets 5
B. 3 Programma 2024 Worm 5 profielschets 5
C. Pub 2024 Worm 5 profielschets 5
D. Ontw 2024 Worm 5 profielschets 5
E. Ontw 2024 Worm 5 profielschets 5
F. Orga 2024 Worm 5 profielschets 5
2. Strategie 2024 Worm 5 profielschets 5
D. Ontw 2024 Worm 5 profielschets 5
2.1 Worm 2024 Worm 5 profielschets 5
2.2 Worm 2024 Worm 5 profielschets 5
2.3 Worm 2024 Worm 5 profielschets 5
Kortel van Worm 5 profielschets 5
2.4.1 Worm 2024 Worm 5 profielschets 5
1.2 Worm 2024 Worm 5 profielschets 5
opositie 2024 Worm 5 profielschets 5
4 s Aankomst 2024 Worm 5 profielschets 5
A. W 4 Aankomst 2024 Worm 5 profielschets 5
2.6 Worm 2024 Worm 5 profielschets 5
C. Pub 2024 Worm 5 profielschets 5
Bezoeken 2024 Worm 5 profielschets 5
twikkeling 2024 Worm 5 profielschets 5
twikkeling 2024 Worm 5 profielschets 5
Orga 2024 Worm 5 profielschets 5
2. Strategie 2024 Worm 5 profielschets 5
BKV 2024 Worm 5 profielschets 5
2.1 Worm 2024 Worm 5 profielschets 5
2.2 Worm 2024 Worm 5 profielschets 5
2.3 Worm 2024 Worm 5 profielschets 5
4 Worm 2024 Worm 5 profielschets 5
4.1 Worm 2024 Worm 5 profielschets 5
age 2024 Worm 5 profielschets 5
Code 2024 Worm 5 profielschets 5
2.5 Worm 2024 Worm 5 profielschets 5
6 Worm 2024 Worm 5 profielschets 5
ommunicatie 2024 Worm 5 profielschets 5
4.1 Worm 2024 Worm 5 profielschets 5
Bezoeken 2024 Worm 5 profielschets 5
3. Orga 2024 Worm 5 profielschets 5
Bedrijfsvo 2024 Worm 5 profielschets 5
Financiering 2024 Worm 5 profielschets 5
BKV 2024 Worm 5 profielschets 5
Successen 2024 Worm 5 profielschets 5
meentelij 2024 Worm 5 profielschets 5
4.1 Worm 2024 Worm 5 profielschets 5
4.2 Worm 2024 Worm 5 profielschets 5
4.3 Worm 2024 Worm 5 profielschets 5
4.4 Worm 2024 Worm 5 profielschets 5